№ 144. Київ. Вівторок, 24 іюня (7 липня), р. 1908. Ціна окремого № 4 коп. № 144.

РАДА

газета політична, економична і літературна
ВИХОДИТЬ ЩО-ДНЯ, ОКРІМ ПОНЕДІЛКІВ.
Рік третій.

Адреса редакції і контори:
у Київі, Велика Підвальна вул. д. 6,
біля Золотих воріт.
— Телефон редакції 1458. —
Телефон друкарні 1069.

Умови передплати на р. 1908.

на 1 рік	на 11 м.	на 10 м.	на 9 м.	на 8 м.	на 7 м.	на 6 м.	на 5 м.	на 4 м.	на 3 м.	на 2 м.	на 1 м.
6.	5.70	5.20	4.75	4.25	3.75	3.25	2.75	2.25	1.75	1.25	65.

Рокові передплатники можуть виплачувати передплату частками, в 2 строки: на 1 янв. 3 карб. і на 1 апр. 3 карб., в 3 строки: на 1 янв. 2 карб., на 1 февр. 2 карб. і на 1 марта 2 карб.

За границю: на рік 11 карб., на півроку 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75 к., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа кожного місяця.

За зміну адреси 30 коп.

Авторі рукописів повинні подавати своє призвіще і адресу. Редакція може скорочувати і зміняти статі; більші статі, до друку негодящі, переховуються в редакції 3 місяці і висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються.

Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок петіту попереду тексту або за його місце платиться: за перший раз 40 коп., за другий 20 коп.

За рядок петіту після тексту: за перший раз 20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 коп. за раз

Літній театр Купецького Саду.

Товариство Українських Артистів під орудою П. К. САКСАГАНСЬКОГО.

Сьогодня, 24-го іюня,

„СУЄТА“,

комедія у 4 д. Карпенка-Карого. Бере участь вся труппа.

АНОНС: У середу, 25-го, „ГАНДЗЯ“, драма у 5 діях Карпенка-Карого. Початок о 9-ій годині вечора. м—193—47

ГРАМОФОНИ

Тонарм од 15 карб. до 100 карб. Грамофонні пластинки. Грамофон-фонографи Пате і валки до них у великому виборі.

головне депо музичних струментів і нот

Г. І. ЦИНДРЖИШЕКА у Київі, Хрещатик, 58. Прейс-курант. безплатно. гд-7-62

Приймаєть ся передплата на 1908 р. на

Літературно-Науковий Вістник

Український місячник літератури, науки й громадського житя.

ОДИНАДЦЯТИЙ РІК ВИДАННЯ.

Виходить в двох виданнях: київськім і львівськім в збільшених розмірах, книжками по 12—15 аркушів друку.

Містить белетристику оригінальну й переклади — повісти, оповідання драми, поезії, статї з української історії, літератури, суспільної економії й инших областей знання; огляди літератури, науки й суспільно-політичного житя, критику й бібліографію.

ПЕРЕДПЛАТА НА ВИДАННЄ КИЇВСЬКЕ:

на рік 8 руб.; для незаможних учнів, студентів, сільських учителів, низших служащих, робітників і селян 7 руб., але тільки коли вони передплачують журнал просто з контори.

На пів року 4 руб. 50 коп.

Передплату можна присилати також по одному рублю на перше число кожного місяця, кому трудно прислати більше відразу. Книгарям і всяким посередникам від передплати 5%, але тільки в тім разі, коли передплата виплачуєтьcя повна (8 руб.) і вся відразу.

Повні комплєкти за 1907 р. і за попередні роки продають ся по 8 руб.

Видавець М. Грушевський. 0-136-22 Редактор Ф. Красицький.

ПЕРШЕ ВЗАЄМНЕ
ТОВАРИСТВО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ.

Люди праці обох полів, всіх професій, що вступлять в члени Першого Взаємного Товариства Страхування житя забезпечують на випадок своєї передчасної смерти своїх родичів, або себе в старості капиталом от 100 карб. до 5.000 карб.

Товариство Взаємне не має комерційної мети товариств акційних, способи і плани страхування однакові з иншими страховими товариствами але зо значними перевагами і вільготами для членів страхувателів, як по розмірам премій (платіжів), так і полісними (договорними) умовами.

Ширші справки і вказівки в Правлінню Київського Округа, Прорізна, 12. Телефон № 1898. гд—234—4

Земські росписи й Дума Державна.

Тепер, коли справа з земськими росписами в Думі Державній вже скінчена, нам хотілося б сказати пару слів з приводу цього питання.

Російський уряд, засновуючи свою внутрішню політику на централізмові, міцно зв'язуючи ним діяльність місцевих органів самопорядкування, гальмує тим самим розвиток грамадського житя на місцях. Шкода од такого централізму очевидна, хоч би він був і не бюрократичний, а конституційно-парламентарний. На превеликий жаль цим централізмом пройнялась навіть велика частина російського ліберального громадянства. Торкнемось хоч би справи з земським бюджетом.

Ще не дуже давно заведено 3-х-процентову норму, за межі якої земства не мають права виходити, складаючи свій роспис на той чи инший рік. Цією нормою малося на думці спинити, або хоч загальмувати земську діяльність, що розвинулась тоді була досить широко. Нормаця пильно додержується й зараз. А через те, що де-які земські росписи на рік 1908-ий було зложено *ще в-осени* з порушенням цієї норми, то вони й попали, як того вимагає наш „обновленный строй“, на затвердження Думи Державної. Дума ж Державна настільки була заклопотана всякими „мелкими законопроектами“, що тільки тепер затвердила ці росписи. Питання: яка і кому користь од того, що земські росписи досі не переводились у життя та ще й зараз не переводяться, бо справа з ним ще не скінчена, їх ще мусить ствердити Рада Державна? Що до тих росписів додала або що відкинула Дума Державна?—А нічогісенько майже! Та инакше й бути не може, бо компетенція думська в цій справі, в справі *цілком місцевій*, дуже й дуже проблематична.

Особливих суперечок або грунтовної критики земські росписи не викликали в Думі, хоч, наприклад, роспис по Київщині зложено з побільшенням його проти попереднього року щось на 43 чи на 47%. А тимчасом через те, що справу цю перенесено було до центру, діло на місцях стояло—та ще й зараз стоїть!—робота гальмувалася, а то й зовсім не роспочиналася, бо усі такі земства не знали, чи буде стверджено їхні росписи. Живий приклад: у київському „земстві“ стоїть на черзі справа з виробленням шкільної сіті—справа нагальна, а до того ще складна й забарна, а взятися за неї „земство“ зараз не може, бо не певне в тому, що будуть на це гроші.

Таким чином один цей випадок—випадок перегляду земських росписів за рік 1908 тоді, коли майже готові росписи на ріх 1909, повинен би викликати у народніх представників деякі думки в напрямі більшої самостійности та непідлеглости центрові місцевого життя. А тимчасом... тимчасом, стверджуючи росписи, Дума Державна висловила „пожеланіе“, щоб скоріше було заведено справжні земства там, де їх досі немає, а значить і у нас на правобережній Україні. Далі такого „пожеланія“ Дума не спромоглася піти... А життя, справжнє життя аж кричить, що треба ставить не якісь там „пожеланія“, які нікого й ні до чого не обов'язують, а *вимоги*—вимоги, щоб не тільки земства було заведено там, де їх ще нема, як у нас на правобережжю, наприклад, а щоб було вироблено ще й таку едину організацію на цілу Україну, яка б об'єднувала ці земства. Життя окремих місцевостів Росії взагалі вимагає найширшої децентралізації, бо тоді всякі оті дрібні законопроекти, які мають здебільшого цілком місцевий характер та над якими Дума Державна згаяла так багато дорогого часу, рішатимуться не за кілька тисяч верст десь у Петербурзі, а по місцевих краєвих чи земствах, чи сеймах, чи радах, чи ландтагах, чи як їх ще там можна назвати. Бо справді, коли невеличка—рівняючи з Росією—Германія має кілька ландтатів у себе, що видають місцеві аакони, то такий велетень по обширу як Росія, й поготів повинна їх мати. Повинна мати, бо тоді і тільки тоді Дума Державна матиме змогу робити справжнє діло, а не марудитись з „прачешно-оранжерейными“ законопроектами. Але на жаль не вперше доводиться констатувати, що Дума 3 іюня не тільки не спроможеться поставити у слід життю *такі* вимоги, вона не домізкується до *такого* „пожеланія“, хоч та децентралізація цілком в її інтересах, в інтересах самої буржуазії та великих поміщиків.

Гр. Сьогобочній.

Страшна катастрофа.

Із телеграм читачі вже, напевне, знають про подробиці страшної катастрофи 18 іюня в Юзівці. 167 людських жертв—ось видимі наслідки катастрофи, що ж до наслідків невидимих, то про них знатимуть тільки голодні семьї вбитих робітників.

Хто винен у цій страшній події?—таке питання неминучо виникає в голові кожного, хто тільки почує про те, що сталося в Юзівці. І зараз же сама собою з'являється відповідь: винні насамперед властителі копалень. Досвід попередніх катастроф, повний брак знаряддів для охорони життя й здоровля робітників у наших копальнях, байдужість наших гірнопромисловців до всього, що не має безпосереднього звязку з високими дівідендами,—все це дає право на таке обвинувачення.

Навіть „Новое Время“, яке неможна ніяким чином запідозріти в неприхильности до гірнопромисловців, в статі „Хто винен“ лише: „Риковські рудники давно відомі за дуже небезпечні; їх і називали „пороховим льохом“. Уряд призначив 42.000 карб. для обслідування копалень з боку їх безпечности, але гірнопромисловці 2 роки тягли будування помешкання й обслідування“. Головним винуватцем катастрофи газета вважає промисловців, які вміють тільки клянчити перед урядом про свої потреби, але винувата також і відповідна інституція, що не змогла як слід доглянути за небезпечністю рудників.

Освітлюючи кілька часу тому роспис гірничого департаменту, ми нагадали тоді, наскільки ця бюрократична інституція не відповідає своїм завданням. Юзівська катастрофа ще раз потвердила це. Чи треба ж після того доводити, що Дума поступила необачно, затвердивши той роспис без поправок, не поставивши навіть на чергу питання про ґрунтовну реорганізацію гірничого департаменту?

Катастрофа 18 іюня опріч питання про реорганізацію гірничого департаменту становить іще на чергу питання про наше робітниче законодавство. Закон 2 іюня 1903 року про відповідальність підприємців за нещасливі пригоди з робітниками, очевидно, не досягає своєї мети, раз підприємці так байдуже ставляться до охорони життя робітників. Справді, що значать для катерининського товариства 1.750 карб. за вбитого робітника або 525.000 карб. за 300 вбитих і покалічених? Адже катастрофи трапляються не щодня, а вбиті робітники дали підприємцям у кілька десятків раз більше прибутку, од того, що їм тепер доведеться заплатити.

Инша річ, коли б істнував такий закон, який не тільки забезпечував би жертвам нещасних випадків більшу проти теперішньої пенсію, але який також робив би підприємців *уголовно відповідальними* за нещасливі випадки в їхніх підприємствах. Не може бути сумніву, що істнування такого закону в значній мірі зменшило б число випадків, подібних до останньої страшної катастрофи. М. Г.

З подорожі.

II.

Всеславянський з'їзд поступового студентства.

Дні 26 і 27 іюня (н. с.) були для нас днями страдної роботи. За ці дні мало скінчитись обміркування ділової частини програми з'їзду—реферати і доклади про становище середньої, нижчої і вищої школи в слав'янських народів. Через те власне, що ініціаторами з'їзду були чехи—для котрих питання про нижчу школу власне не істнує, трапивсь один неприємний для нас—українців, особливо земляків з Росії, курйоз—в офіціальній програмі з'їзду було пропущено питання про нижчу слав'янську школу. Може бути, що ініціатори з'їзду боялись, що матер'ялу для докладів буде мало, і зміст трьох таких важних і болючих для поневолених слав'янських націй справ, як справи вищої, нижчої і середньої школи змістили в двох пунктах. І в результаті тяжко помилились. Докладів було так страшенно багато, що ні одна сама найменша секція не могла вдовольнитись призначеними їй 20 хвилинами для докладу. Тим більш остались незадоволеними українці, у котрих болить не один бік, а скілька разом, котрим бажано було б відчитати заготовлені доклади про становище шкільної справи не тілько в Росії і Австрії, а і в таких дрібних закутках великої Української території як Угорщина, Холмщина та ин. А тут довелось вкладатись на Прокустове ложе офіціального дозволу, скорочувать привезений матеріял, змішати нижчу і вищу школу вкупі, що при незовсім добрім загальнім розумінню мов мало навіть для справи інформації не дуже приємні наслідки. Проте навіть невеличкі клапті з наших докладів, заслухані пленарними засіданнями, зробили надзвичайно приємне враження.

Першими 26-го по питанню про середню школу промовляли українські делегати З. і Н. З. підчеркнув, що 27 мил. української людности в Росії не має а ні вищої, а ні середної, а ні навіть нижчої української школи. Ті школи, які істнують на українській території, хоч і задовольняють потреби і то в незначній мірі української людности, служать зз те обрусительним знаряддям для російського уряду. Далі він зазначує, як мало вимагає українське суспільство Росії од російського уряду зараз в справі середньої школи і як тяжко при теперішнім складі життя добитись українцям навіть цього малого. Підчас останньої перетасовки в Росії було дано деяким духовним та учительським семинаріям право учить семинаристів рідної історії і рідної мови. Але через всілякі перешкоди місцевих чиновників це право осталось на папері. Тепер українське студентство сподівається, що вибороти справжнє право на рідну науку в середній школі українцям можна буде при живій допомозі прогрессівного російського і взагалі слав'янського суспільства. Підкінець своєї промови докладчик од імени секції української вносить дві резолюції про середні школи на російській Україні, котрі з'їзд і ухвалює одноголосно: 1) З'їзд слав'янської поступової молодіжі в Празі признає необхідним повну українізацію середніх шкіл на українській території—першим кроком до цього має бути заведення по усіх середніх школах на Україні викладів української мови, історії, історії української літератури і української мови. 2) В інтересах вільного культурного розвитку української людности Холмщини, цілком здавленої з одного боку русіфікаційними заходами російського уряду, а з другого боку полонізаційними польських верховодів—з'їзд визнає необхідним підкреслить, що в Холмщині насамперед мають бути заведені українські виклади в середніх школах.

Після того виступає докладчиком про нужди галицької середньої школи студент—галичанин Н. В довгій промові він розповідає, до чого довів середню українську школу в Галичині гніт польських урядових верховодів, які сістематично обмежувано в правах на середню школу український народ з років 60-тих аж по сей день. В 1867 р., напр., галицький сейм видав закон, котрим забороняється одкривати українську школу там, де немає ще польської. Він поділяє історію галицької середньої школи на два періоди—перший до 1869 року—німецький, коли українці мали більше, ніж у другий, польський. Гімназій українських є в австрійській Україні всього пьять, тоді як поляки мають там аж 60-ть середніх шкіл при значній меншости люду. Учительських відділів, реальних, господарських і промислових шкіл українських там майже немає. Уряд польський в середніх школах радніщий німця мать, ніж українця. Одна середня школа припадає на пів милійона української людности і одна на 76 тисяч польської людности. Надзвичайний запал оратора, нотки злости і обурення проти шляхетських насильств в Галичині ввесь час електрізували зібрання і навіть були розбудили на хвилину почуття національної ворожнечі до українців серед де-яких польських делегатів. В резолюції Н. пропонував з'їздові: 1) З'їзд осуджує гніт польських верховодів над українським шкільництвом, котрого розвиток здержується винятковими законами, ухваленими польською більшістю в галицькому сеймі. 2) З'їзд уважає одиноким способом полагодить польсько-український конфлікт на полі шкільництва скасованням виняткових законів, звернених проти українського шкільництва, основання в кожнім повітовім місті східної Галичини української середньої школи, основання рільничих, ремісничих взагалі фахових шкіл з українською викладовою мовою та поділ краєвої ради шкільної на дві рівноправні секції—польську і українську на зразок Чехії. 3) З'їзд признає конче потрібним уділити сталу субвенцію українському педагогичному товариству на утримання його середніх шкіл і заложення нових з правом публичности.

Посол австрійського парламенту—Трильовський—щиро вітає з'їзд од імени своєї партії. Він довго говорить про живучість славянських народів, признає, що в Росії повстав новий народ, котрий він називає немалоруським і котрий вже дав загально-людській культурі Гоголя. І закінчає бажанням, щоб окремі науки україно та полонознавства читались при російських університетах окремими професорами.

Делегат білоруського студентства нагадує товаришам, що білоруси в Празі були ще 500 літ перед сим. Тоді їх література цвіла. В самій Празі вони одпечатали свою Біблію. Видано було по-білоруськи літовський статут. Минуло 500 літ і ніхто про білорусів нічого не знає. Руський уряд і польська шляхта добились того, що у білорусів на рідній мові нету тільки середньої, а й нижчої школи нема має ні одної. Тільки недавно серед студентської молоді повстав рух за відродження білоруського люду. Видано по-білоруськи читанку народню. Промовець кінчає надією, що з загальним оновленням Россії загляне сонце і в їх віконце.

Словінець Прековжек докладує про становище середньої словенської школи. Словінці гаряче боряться з германізацією. Середніх шкіл у них в порівнянню з німцями дуже мало. На 100.000 німців припадає 7 реальних шкіл, 9 гімназій, 6 учительських семинарій, 14 міщанських шкіл. На 1.200.000 словінців припадає 4 утраквістичних гімназії, 1 утраквістична учительська семинарія, 3 словенських міщанських школи і одна вища дівоча школа. Через те то культурне становище словенців таке безрадісне.

Серб Відовіч росповідає про втішне становище шкільництва у сербів. Вони мали в 1906 р. 20 гімназій, 2 хлоп'ячих та дві дівочих учительських семинарій, гірничу академію, господарську і хліборобську школу, 5 міщанських шкіл, жіночу гімназію, 3 жіночих вищих школи і 1432 нижчих народних школи. Тільки на Угорщині сербам, як і иншим славянським народам, дошкуляє мад'ярізація.

Леонтіч виступає од імени хорватів. В величезнім докладі, як і всі инші, з великим числом статистичного матеріялу, він знайомить з'їзд з національним гнітом хорватів од германців і італійців, що не дають змоги заснувати хорватам потрібне число шкіл.

Богдан Павлю докладав про гніт мад'ярів над словаками. Земля словакська така ж завбільшки, як і чешська. А на ній 2500 шкіл чисто мад'ярських, 600 шкіл словенсько-мадьярських і 300 так званих словенських, в котрих дитина також мусить вчитись по-мадьярськи.

В Угорщині 48% не-мад'яр. Не вважаючи на це, всі повинні звертатись до уряду тільки по-мадьярськи, хоч 48 проц. ні слова по мад'ярськи не втямить. Такої ж політики держаться мад'ярські конституціоналісти і в середніх школах. З тридцяти

трьох гімназій, що істнують на словакській землі, ні в одній закон не дозволяє вчить які-небудь науки по словакознавству або славянознавству.

Той же закон має параграф, „що в університеті має бути заснована кафедра словакської мови“. Але за сорок років, відколи той параграф істнує, він зостався тільки на папері. Мадьяри виставляють свою конституцію на континенті як зразкову, англійську. Але жорстоке життя ясно показує, що їх конституція істнує тільки для мадьярського люду.

Польський делегат Бочковський знайомить з становищем середньої польської школи в Росії. До революції ніяких польських середніх шкіл в Росії не було. Вперше вони повстали як приватні школи після революції, але скоро уряд їх скасував. Тепер російські поляки добиваються одного—права на одкриття таких шкіл в королівстві польському. Разом з тим він передає щирий привіт з'їздові од почесного голови секції Людвіка Керквіцького.

Товаришки—чешки Йозефова і Грушкова прочитали гарні доклади про становище чешської жіночої освіти, на котру шкодливий вплив має духовенство.

Про реформу середніх хлоп'ячих шкіл в Чехії докладали Шельопа і Тржівіцький. Їх бажання—бажання середнє—шкільної чешської молоді—були: позбавлення монополії в середній школі класичних мов і зрівняння реальних шкіл в правах з гімназіями. Докладчик згадує про 400.000 віденських чехів, що складають $^1/_5$ частину усеї віденської людности, а ще й досі не мають ні одної урядової школи.

Українець з Галичини д. Б. од імени української, словакської, сербської і хорватської секцій пропонує резолюцію такого змісту: з'їзд поступової молоді всіх славянських народів протестує проти варварського, противозаконного гніту угорського уряду над всіми неугорськими народами в Угорщини і вимагає во імя всього людського поступу, щоб було спинено той гніт і заведено на Угорщині стілько середніх і нижчих національних шкіл для кожної немад'ярської народности, скілько того вимагає закон про національну рівноправність.

Підкінець розгорілась маленька перепалка між заступником польського прогрессивного студентства і українським докладчиком з Галичини Назаруком. Цей останній в агітаційному заході трохи переборщив, кинувши обвинувачення в полонізаторських заходах всьому польському народові.

Польське прогресівне студентство гаряче протестувало проти змішування польського поступового студентства з галицькими господарями. Польські школи, кажуть вони, що находяться в руках галицької шляхти і клерікалів, не вважаючи на значно більше число їх ніж українських школ, мало користні для польського люду. Треба добиватись, шоб вони справді перейшли в руки народні. Промовець гостро критикує заяву польських делегатів. Але підкінець зібрання страсті потроху втихомирюються. З'їзд посилає привітання проф. Грушевському і Сумцову. Першого він вітає, як найдужчого побірника культурно-національної самостійности українського народу та як найкращаго українського історика. Другому шле привіт і щиру подяку за те, що він один з перших почав в університеті українські відчити.

На цьому і кінчається пленарне засідання з'їзду про середнє шкільництво.

28/VI. **Вік. Піснячевський.**

Після засуду Січинського *).

(*Од власного кореспондента*).

Львів, 19 іюня.

Ще в самий день судової розправи деякі органи польської преси закликали присяжних суддів, щоб вони не піддавалися ніякій „сентиментальности“, а були виконавцями „строгої справедливости“.

Серед таких обставин ціла розправа—це був не суд, а засуд. Навіть провід розправи, котрий по думці закона повинен бути як найбільше безсторонній, повинен звертати увагу не тільки на те, що виходить на шкоду обвиненого, але так само на все, що як-небудь могло б вийти на його користь,—аж вражав своєю тенденційністю.

Навіть в самій формі. Вже самим читанням акту обвинувачення суд неначе хотів зазначити, що це не громадянин австрійської держави, яка признає за кожним народом рівноправність, стає перед державним судом, який ту національну рівноправність шанує, а що це українець стає перед польським судом. Акт обвинувачення читано було по польському і так само по польському промовляв прокурор і проголошував своє резюме до присяжних суддів предсідатель. А тепер польська преса робить ще оборонцям закид, що вони висловляли свій жаль з приводу такого нехтовання національних прав обвинуваченого. Серед таких обставин—читаємо в польській пресі—коли ділю йшло про життя обвинуваченого, оборона не повинна була на це звертати уваги, а навіть сама промовляти по польському. Не суд винен, що давав обороні привід до протесту, а оборона, що була дуже мало покірлива...

Але фактичний бік справи був ще більш тенденційний. Предсідатель суду давав обвинуваченому такі питання, що й найздібніший прокурор не зумів би ліпше,—між иншим він конче намагався витягти з обвинуваченого признання, що той хотів навмисне вбити гр. Потоцького. Бо за намірене вбивство кара—шибениця, а за ненамірене тільки довголітня тюрма. Пан Пшилуський зате не дав ні одного питання, відповідь на яке могла б вийти на користь обвинуваченого. Так само суд не допустив ніяких внесень оборони, що могли б бути корисні для обвинуваченого.

А вже найгарніше списався пан Пшилуський при своїм резюме. Тут він повинен був зазначити всі моменти, які виказала розправа, чи на шкоду, чи на користь обвинуваченого. Але пан Пшилуський перекинувся в прокурора чистенької води і підкресляв тільки те, що могло вийти обвинуваченому на шкоду. В супереч законові вчив він присяжних суддів, що їх повинен обходити тільки фактичний стан, а психічних моментів вони не повинні брати під увагу. З прокурорською хитростю вмовляв він їх, що слідство і розправа дали зовсім певні докази наміреного вбивства, заявляючи іронічно: „Як це погодити з твердженням обвинуваченого та оборони, що обвинувачений не мав наміру вбивства, це вже ваша річ“! В кінці по пилатівськи вмивши руки, що це не його річ, навіть не годиться йому говорити про політичний підклад справи, він розводився широко над тим, що справа Добродзіцької, це „co innego“, ніж справа Січинського, та що присяжні судді не повинні мати ніяких сумнівів що до засудження Січинського, диктованих фактом увільнення польським судом в Галичині організаторки замаху на життя варшавського генерал-губернатора Скалона.

І панове судді присяжні справді ж не мали ніяких сумнівів і не потребували навіть 10 хвилин на раду.

Хто знає польсько-українські відносини в Галичині і хто пережив усю ту нагінку, яку після вбивства гр. Потоцького зняло польське громадянство під проводом своєї преси на все українське, для того отсе рішення присяжних суддів не було ніякою несподіванкою. Адже польський загал вже давно засудив Січинського на шибеницю і присяжні судді—поляки виконували тільки мандат певної частини свого громадянства, надаючи тому засудові законну силу. І стоїло тільки поглянути на тих, в чиїх руках лежала доля Січинського, вдивитися в їх обличчя, в той настрій, що малювався на них, послухати роблених ними уваг, щоб бути певним, що ніяка сила не вратує Січинського од їх засуду, що коли б навіть сам гр. Потоцький встав з могили і домагався увільнення обвинуваченого, то й це було б марно.

Від дня вбивства гр. Потоцького з усього, що серед українського загалу по обох боках кордону говорилося, чи писалося в цій справі, лунав один клич: „Досить тої національної війни! Нехай кров гр. Потоцького змиє з очей польського громадянства ту полуду, що осліпила його і закрила перед ним ті кривди, які брат, сам закований, одною свобідною рукою завдає другому братові, нехай це буде остання кров, що поплила на історичнім жертвеннику польсько-українських відносин, нехай настане вже раз мир між обома братніми народами!“ Але по другім боці цей клич не знайшов ніякого дружного відгомону. Його заглушили п'яні сліпою ненавистю до українського народу крики: „На шибеницю, на палю з ним і з цілим гайдамацьким племенем!“ Неначе б слова гр. Потоцького: „Зробимо їм друге Берестечко!“—стали для них святим заповітом...

Польські судді не рахувалися з настроєм цілого українського народу в Галичині, вони не рахувалися з тим, яке значіння матиме їх рішення для дальших польсько-українських відносин. І вони—свідомо чи не свідомо, це справи не зміняє—поставили граничний стовп між *вчора* і *завтра* тих відносин.

Тепер, коли представники польського громадянства сказали своє останнє слово в справі Січинського, польська преса навіть з тої шибениці, на яку вони його послали, хоче зробити для себе політичний капітал. Засуд на смерть має потвердити монарх. І—як говорять всякі політичні оптімісти —він не захоче 60-ліття свого володіння обходити шибеницею, так що є надія на помилування Січинського. Отже польська преса старається використати це так, що вже заздалегідь росписується, ніби б то польське громадянство не хоче смерти Січинського, що воно *„жертвує йому прощення і милосердя“*, що воно спочуває помилуванню. Очевидно, коли монарх помилує, то можна буде це записати собі в заслугу, а коли не помилує, то можна буде сказати: „Ми хотіли помилування“... Так чи инакше, а вийде, що—„ось бачите, які ми гуманні і благородні“...

В сій справі *тепер* поляки не мають уже ніякого слова. До розправи доля Січинського лежала в їх руках,—тепер же лежить вона виключно в руках монарха. Вони сказали своє останнє слово на розправі,—тим словом було: *шибениця*. Коли ж воля монарха рішить про життя Січинського инакше, то се для польсько-українських відносин не має вже ніякого значіня.

М. Лозинський.

*) Нагадуємо нашим читачам, що ми одрізняємо польський народ, проти якого ми окрім сімпатій нічого не можемо мати, од пануючих верств польського громадянства, які намагаються визискувати й гнітити українців і про яких, очевидно, й говорить автор. Ред.

Державна Рада.

(Засідання 21 іюня).

Засідання починається в 2 год. 15 хвилин. Головою—Акімов.

В ложі міністрів —міністр фінансів.

Вислухано реєстр законопроектів, ухвалених Думою і Радою і затвержених Царем.

На черзі доклад фінансової комісії про роспис і сістему державного кредіту в 1908 році.

Докладчик Шванебах каже, що фінансова комісія Ради не згоджується з постановою Думи про побільшення асігновки в надзвичайному відділі роспису на 163.000.000 карб. на виплатку в біжучому році по білетах державного казначейства, а пристає на думку уряду, що на цю справу слід призначити тільки 52.978.905 карб.

Міністр фінансів після довгої передмови про те, що зроблене Думою йому запитання в цій справі було безпідставним, висловлює подяку докладчикові за освітлення питання і переходе до історії випуску білетів казначества. Посилаючись на практику инших держав, міністр вважає постанову Думи не користною і до того ж такою, яку неможна виконати.

Після цього Рада одноголосно ухвалює пропозію фінансової комісії.

Непорозуміння між Радою й Думою передається в комісію згоди.

Далі приймається законопроект про порядок розгляду справ про загрожування. Далі без дебатів, одноголосно ухвалено ще п'ять дрібних законопроектів.

Так само одноголосно і без дебатів принято законопроект про збудування другої колії на сібірській залізниці. Потім в тій же редакції, що ухвалила Дума, принято ще 13 дрібних законопроектів.

З пропозіції голови, Рада визнає негайним і віддає в з'єднану комісію—фінансову і законопроектів, проект про побільшення жалування чинам судового відомства.

В чотирі години 35 хвилин засідання закрито.

Дальше засідання буде 25 іюня.

Державна Дума.

(Засідання 21 іюня) *).

Після перерви засідання починається знову в 4 год. 25 хвилин. Головою барон Меєндорф.

Годнев (окт.) докладує законопроект про асігновку коштів на удержання лаборантів, паливо, ремонт будинків та прислугу в київській політехніці.

Законопроект приймається без дебатів.

Жалування депутатам.

Люц докладує законопроект про призначення членам Думи щорічного жалування.

З'єднане засідання комісій—роспорядчої і в справі наказа, розглянувши цей проект, прийшло до висновку, що членам Думи потрібно побільшити жалування, а що правила боротьби з абсентеїзмом в тому виді, в якому їх виложено в проекті, не варті ухвали. Правила ці по їхньому характеру краще було б виложити в наказі Думи, а не в сталому законі, який опізнятиметься йти поруч з життям; з другого боку, проведення в життя цих правил буде несправедливим, бо вони карають за всякий випадок, коли член Думи не прибуде на пленарне засідання, не рахуючись з тими причинами, через які той не прибув.

Після довгого обміркування членами з'єднаної комісії і представника уряду, останній вніс дотатковий проект і заявив, що це є—остаточна уступка, на яку згоджується йти уряд в цій справі. В новому проекті головним прінціпом вважається, що вичоти будуть вживатись тільки в тих випадках, коли член Думи не прибув на засідання без „уважительной причины“. Що ж до розміру вичотів, до вияснення питання, що слід вважати за „неуважительную“ причину, порядок вичотів, дозвіл на од'їзд і т. п.—належить вільній компетенції Думи. В цьому новому проекті є ще стаття про додаткове жалування членам бюджетної комісії за працю їхню до початку сесії Думи. Комісія визнала, що додатковий проект можна приняти в загальних рисах і додала тільки одну нову статтю, яка каже, що член Думи, котрий на протязі цілого року не був на зібраннях,—виходе з складу Думи.

Князь Барятинський застерігає проти приняття цього законопроекта, бо бачить в ньому щось таке, що зменшує права і незалежність членів Думи. Хоча він згоджується, що для життя в Петербурзі істнуюче жалування членам Думи мале, але він сперечається тільки проти того, щоб не робили членів Думи людьми 20-го числа, і не фіксували щомісячного жалування.

Заява соц.-демократів.

З приводу законопроекта про жалування депутатам, соц.-демократична фракція вносить таку заяву: „Визнаючи, що діета для депутатів є законна і природна вимога широких колів насеління, що бажають мати своїх представників від своїх близьких людей, а не з людей їм чужих і ворожих; але беручи на увагу, що вносючи законопроект, бюрократичний уряд ніби підводить рахунок діяльности третьої Думи, що не роз'язала до цього часу ні одного питання соціяльно - політичного життя широких колів; робить оцінку цієї діяльности і висловлює їй довірря, а тим часом, прикриваючись Думою, має намір вернутись до перед'октябрьських часів, соціял-демократична фракція голосує проти законопроекта“.

Заява трудовиків.

„Під той час, коли Дума нічого не зробила для поліпшення становища трудящого люду, не полегшила побуту робітників та селян, не дала народові ні землі, ні волі, не спинила в країні щоденних кар на смерть, не скасувала виключних становищ, не провела в життя ніяких практичних реформ, щоб замирити країну, коли 200 бувших представників, якими пишалась і пишається більшість населення, страждають в тюрмах та на каторзі,—трудова група, не торкаючись питання про те, що призначення членами Думи самим собі жалування з народних коштів—справа незручна,—не входить в розглядання проекта по суті і голосує проти нього“.

Чхеїдзе з огляду на те, що ніхто не сперечався проти заяви соц.-демократів, відмовляється від слова.

Дворянинов (прав. сел.) — проти законопроекта і проти перерви на три з половиною місяці між сесіями.

Докладчик пояснює, що спочивок встановлено волею Царя. Що ж до побільшення жалування депутатам, то члени Думи мають право від нього відмовитись.

Дебати припинено.

Балотіровкою законопроект визнано негайним. Він приймається в першому й другому читанні і передається в редакційну комісію.

—

На підставі статті 93 наказа внесено пропозіцію, щоб члени Думи висловились проти поєдинку, як такого способу, що не може роз'язувати непорозуміннів взагалі, а особливо між членами Думи—представниками своїх виборців. Пропонується обрати окрему комісію, яка-б приняла згоді й вияснению непорозуміннів між членами Думи.

Голова заявляє, що вчорашні дебати були дуже гострі і очевидно частина провини лишається за головою вчорашніх зборів, який не зумів вчасно припинити промовців.

—

Читається список біжучих справ. Ухвалено доклад редакційної комісії в справі законопроекта про щорічне жалування членам Думи.

Засідання закрито в 5 год. 15 хвилин.

*) Початок засідання див. ч. 143 „Ради“—„Останні вісти“.

ПО РОСІЇ.

— **Фальшиві атестати.** Міністерство просвіти довідалось, що де-які особи, що вчаться тепер по вищих школах представили фальшиві свідоцтва про скінчення середньої школи. Поки що виявилось, що фальшиві атестати було складено від імени таких гімназій: віленської 1-ої, варшавських 2-ої та 6-ої, лодзинської, петроковської, київо-печерської, тифліських 1-ої та 3-ої, кутаїської й харківської 3-ої і від імени варшавського університета. Цими свідоцтвами користувались для вступу до університетів і на фармацевтичні курси. Зважаючи на це, міністерство просвіти запропонувало начальству вищих шкіл негайно провірити документи всіх особ, котрі вчаться по вищих школах, і провірять документи всіх, що вступають у вищі школи; коли ж виявиться, що хтось подав фальшиві документи, то негайно треба передавать справу до рук судової власти і що-разу сповіщать про це міністерство просвіти. (Б. В.).

— **Страхування робітників.** 19 іюня рада міністрів розглянула справу про страхування робітників. Постановлено внести законопроект про страхування робітників в Державну Думу. Головні пункти законопроекту такі: лікарська допомога, як больнична, так і амбулаторна лежить на обовязку власника підприємства, а видача допомоги для хворих робітників доручається лікарським касам; кошти для видачі допомог складаються з внесків власників підприємств (в розмірі $^2/_5$ всеї суми) і робітників (в розмірі $^3/_5$ цієї суми). Внески робітників—від 1 до 3% їх заробітку. Страхування робітників від наглих випадків є думка здійснить цілком коштами підприємців; тим, що втеряли змогу працювати тільки тимчасово, будуть видаватися періодичні допомоги, а тим, що стали нездібні до праці зовсім, а також семействам тих робітників що погибли від наглих випадків, будуть назначатися постійні пенсії. Заправляти справами страхування робітників, у кожній губернії буде особливе присутствіе під проводом губернатора. Це присутствіє складатиметься з чиновників всяких відомств, представників земств і городів, а також власників підприємств та робітників. Найвищою інстанцією в справі страхування робітників буде особлива рада під проводом міністра торговлі і промисловости; ця рада складатиметься з представників урядових відомств, громадських інституцій і заінтересованих особ. (О. Б.).

— **Знов Гурко.** „Бирж. Вѣд.“ довідались, що бувший товариш міністра внутрішніх справ Гурко працює над складанням двох законопроектів.

— **Про розводи служащих у війську.** Синод розіслав всім духовним консісторіям наказ, що при розгляді шлюбних розводів военно-служащих, що брали участь в японській війні і погибли без вісти, консісторії повинні керуваться Височайше затвердженими правилами 19 сентября 1907 року. В цих правилах звичайний пятилітній строк для оголошення скорочено до 2 років. Пояснення це викликано, як пише „Рѣчь“, тим, що синод довідався, що де-які консісторії не користувались згаданими правилами.

— **Суперечки між міністерствами.** Між морським міністерством і міністерством торговлі та промисловости виник конфлікт. З наказу покійного міністра Філософова біля Баку було заведено так звані робітничі присілки, для котрих було віддано землю морського відомства, яке тоді дало на це свою згоду. Тимчасом тепер морське відомство вимагає, щоб міністерство торговлі платило йому що-року 12 тисяч рублів аренди за цю землю. Міністерство торговлі і промисловости, як повідомляє „Вечеръ“, енергічно протестує проти цього домагання.

— **Як пьют горілку в Росії.** Головне управління казенною продажу горілки склало цікаву таблицю, скільки випивають горілки в кожній губернії. Пересічно кожен чоловік в Росії випиває що року більше як піввідра 40 градусної горілки. Найменше пьють в північно-західних губерніях. Найбільше пили до 1905 року в петербурзькій губернії, де приходилось $1^1/_5$ відра на жителя, але з 1906 року перше місце перейшло до московської губ. Кожен москвич випиває що року $1^4/_5$ відра горілки.

(Г. М.)

— **Ще про виборзьку відозву.** 30 іюня в Петербурзькій судовій палаті роаглядатиметься нова справа про виборзьку відозву. Цього разу позивають 9 депутатів: Гамартелі, Джапаріндзе, Петражицького, Айвазова, Шольца, Шувалова і инш. Склад судців буде той самий, що був підчас розглядання першої виборзької справи.

(Г. М.)

— **До жіночого з'їзду.** „Рѣчь“ наводить в загальних рисах проект статуту загальноросійської жіночої ради, який буде обмірковуваться на жіночому з'їзді. Рада засновується з тою метою, щоб з'єднать просвітні, професійні, благодійні та инші жіночі товариства для взаємного підтримування і для поширення їх діяльности. Членами ради мають право бути організації столичні і провінціальні жіночі, котрі вибірають з поміж себе на 3 роки членів правління і представниць на загальні збори. Для вступу в члени загальноросійської жіночої ради жіночі товариства засновують місцеві жіночі ради, котрі складаються з представниць не менш, як 3 з'єднаних організацій. На щорічних загальних зборах членів загальнороссійської ради крім предсідательниць місцевих рад беруть участь також по 2 делегатки від цих рад. Загальноросійська жіноча рада увіходить в склад жіночої міжнародньої ради, і має таку назву: „російська жіноча національна рада“.

— **Гірна промисловість.** Під проводом товариша міністра торговлі і промисловости, Коновалова, відбулось початкове засідання наради про розвиток дрібної металургічної промисловости на Уралі. Професор Мітінський висловився за заснування дрібних акціонерних підприємств з пониженими акціями, наприклад, до 10 карб. Представник ради з'їздів і представників торговлі та промисловости, Вольський, висловився за те, щоб казна одночасно витратила певну суму, напр., милійон карб. на підтримання і розвиток дрібної металургічної промисловости, звернувши увагу на організацію дрібної позички, певного продажу її виробів і доставки відповідних моделів для підприємців.

— **Розмова з Татариновим.** Татаринов, що вигадав літаючу машину, в розмові з кореспондентом „Нов. Вр.“ сказав, що він зараз працює над збудованням ріжних частин спершу для невеликої моделі і літаючого апарата на двох-трьох чоловіка. Модель він думає скінчити в сентябрі—октябрі, а літаючий апарат—не раніш весни будучого року. Тоді буде зроблено і першу пробу цієї машини, але не публічну. Після того, як Татаринов склав проект вигаданого ним аеростату і ознайомив з ним бувшого директора петербурзької політехніки кн. Гагаріна, потім ген.-лейт. Вернандера і пізніще великого князя Миколая Миколаєвича, йому дозволено було в морському паркові в Царському Селі роспочать свої роботи. Але швидко адміністрація заборонила йому пробувать не тільки в Царському Селі, а навіть і в петербурзькій губернії. Трапилось це ось через віщо: поліція довідалася, що є якийсь політично-неблагонадежний, який має однакове з ним призвіще. Поліція навіть хотіла вислать Татаринова з столиці. Після цього він постановив був виїхать за кордон, тим більше, що Германія та Австрія давали йому великі суми за вигаданий ним аеростат. Від цього наміру одмовив його ген.-лейт. Вернандер, котрий здобув йому право вести далі свою працю в морському паркові.

ПО УКРАЇНІ.

— **У Київі. Етап політичних.** 21 іюня з Київа одійшов великий етап політичних, що адміністративно вислані в Сібір та північні губернії. Поміж висланцями були: А. Бровко, Вол. Савченко, Є. Козакова, Он. і Мих. Боджай, Ганна Шеліганова, Е. Уманська, А. Ковтун, Х. Ярчук, І. Долт. П. Клименко, К. Твітор, Ол. Гуков і А. Сахновский.

— **Депутати в луніянівській тюрмі.** Спершу досить мягкий тюремний режім в київ-

ській лукіянівській тюрмі для бувш. депутатів 1-ої Державної Думи А. Г. Вязлова та Д. І. Назаренка, що одбувають там кару в справі про виборзьку відозву,—останніми часами став трохи суворіший. На побачення до їх пускають тільки найближчих рідних, та й то аж через подвійні гратки.

Продаж цукру по монополіях. Управитель виділу неокладних зборів д. ст. сов. Германов, пробуваючи оце в Київі, повідомив всеросійське т-во цукроварів, що міністерство фінансів, аби дати спромогу людности куповати цукор дешевше, помимо всяких посередників, має замір завести продаж цукру по монополіях. Для цього міністерство фінансів збірається накупати рафінаду по оптових риночних цінах заготівку в запаковці од $^1/_2$ фун. і менше, щоб здати їх в казенні склади. Рада т-ва цукроварів залюбки вислухала цей проект.

З Київщини. Переселенський рух в уманському пов. Інтенсівність переселенського руху в 1 мировому участку уманського пов. в 3 чергу—за місяць—з 15 мая до 16 іюня, визначилась виїздом в Енисейську губ.—1 семьї з 5 душ, в Тургайську округу 7 семей, з 18 душ, і в Семипалатинську округу— 6 семей, з 33 душ; усього разом виселилось 14 семей, з 56 душ. (Од. влас. кор.).

Гречка замісць реальної школи. З м-ка Городища, черкаського пов., нам пишуть: В свій час повідомлялось у „Раді", що в нашому містечку сього ж літа мають будувати помешкання під реальну школу і що пані Катерина Балашова дала за-для цього клапоть землі. Але тепер треба до того ще додати, що на зазначеному клаптеві землі останніми часами економія пані Балашової посіяла гречку.

З Волині. Перестрілка з анархистами в Житомірі. 20 іюня, около 11 год. увечері, в Житомірі отряд жандарів під командою офіцера пристеріг в трактирі Заброцького на Пушкінській вул. анархистів. Зайшовши в одну кімнату, де саме сиділа компанія анархистів, офіцер скомандував непевним людям підняти „руки вгору". Але у відповідь на це анархисти почали стріляти з браунінгів. Жандари й собі зараз же вистрілили на їх. Счинилась завзята перестрілка, яка тяглась кілька хвилин. Вистрелено було з обох сторін щось більше 200 зарядів. Наслідком всього цього було те, що 1 жандарського вахмистра Капустинського вбито і 4 жандарі поранено; з поміж анархистів двох убито, один ранений помер, і трьох поранено. Є звістки, що в Житомір анархисти прибули на якісь экспропріяції. Поки що в звяку з цим заарештовано уже 13 человіка. Знайдено і печатку анархистів-комунистів. В. Ж.

„Союзний" хліб. У Житомірі місцевий виділ „союза русскаго народа", певно, маючи на меті постачати людности справжній руський хліб, завело на Житньому базарі власну торгівлю хлібом, де торгує один з членів „союза". Але хліб там чогось продається дуже негарний,—прямо таки сире тісто. І коли покупці такий хліб повертають назад, домагаючись, щоб їм було вернено гроші, продавець-„союзник" завше одмовляється. А городовому, якого инколи дехто покличе „для содѣйствія", він грізно заявляє: „я й губернатора не боюсь, а не то що тебе"! Був, кажуть, коло цієї „союзної торгівлі і санітарний дозор, який признав, що хліб її негарний, але то нічого не помогло. В. В.

З Поділля. Приморозки. З с. Кучи, ушицького пов., нам пишуть: Кілька день тому у нас був страшенний холод. По-над річку Ушицю квасоля, гарбузи й кукуруза геть повимерзали. Дощу давно вже нема.

З Холмщини. За крадіжку паски. В с. Снятичі місцевий суд недавно розглянув цікаву справу. Підчас великодних свят, сього року скількось хлопців-католиків залізли до комори в одного дядька (українця, православного) і вкрали паску. Зроблено було це з жартів. Тепер усіх тих хлопців засуджено до тюрми на 3 місяці кожного. (Од власн. кор).

З Полтавщини. XVI єпархіяльний з'їзд у Полтаві. З'їзд єпархіяльного духовенства з Полтавщини постановив, між иншим, накласти на манастирські землі 20-копійковий податок з кожної десятини і ці гроші повернуть на добродійні та просвітні потреби. (Б. В.)

Арешт. В Лубнях 20 іюня, годин у 3—4 ранку, поліція з чеченцями зробила пильний трус у д. Олексія Божка, старенького дідуся, та його молодого ще сина. Шукали скрізь: у хаті, на горищі, в повітці, а найпильнійше у дворі. Тут роскопували скрізь землю і зрештою таки знайшли закопану в землю бомбу з гнотом та якісь ще папірці. Старого Божка й сина заарештовано і одправлено в буцегарню, а надвечір того-ж дня після допиту обох одправлено в тюрму. Слід зауважити, що подібні труси з роскопуванням двору в Божка робились уже не раз, але нічого ніколи не знаходили. (Од власн. кор.)

Лубенським „союзникам" не щастить. Уже раніш повідомлялось в „Раді", що „союзники" в Лубнях, бажаючи заснувать власну друкарню, за браком коштів звернулись були з проханням до ченців місцевого манастиря, аби вони від себе заснували друкарню, а вони вже допомагатимуть їм в цій справі, скільки зможуть, і забезпечуть (?) найкраще істнування її з матеріяльного боку. Ченці на це пристали. Але оце кілька день тому „союзники" довідались, що *одкривати* в Лубнях *друкарню* манастиреві *не дозволено.* Таким чином остання надія примусить місцевих власників друкарень („жидовъ") тікати з Лубень із своїми друкарнами пішла марно. (Од власн. кор.)

З Харківщини. Немає грошей. К 20 іюня у Харків до місцевої повітової земської управи приїхали були лікарі та земські вчителі за жалуванням. Але сердеги так і мусіли вернутись ні з чим назад, бо в управській касі не знайшлось грошей щоб хоч половину навіть видати їм жалування. (Утро).

З Херсонщини. Занедужив од коняки. В Херсоні один пожарний, ходивши коло скаженої коняки, сам занедужав і тепер його доглядають у лікарні: його зачинено в окремну кімнату. На що саме він занедужав, ще невідомо; він дуже увесь горить. (Од власн. кор.)

Душогубство. В. с. Сухой-Еланець один селянин, 60 років, на підпитку чогось напався на свого сина. Почалась бійка. Син насів на батька, а батько складаним ножиком і випустив синові кишки. Через якийсь час син помер. Батька заарештовано. (Од власн. кор.)

З Галичини.

Пожежа на нафтових вишках в Бориславі. 22 іюня в Бориславі ударив грім і запалив пять бурових вишок з усіма запасами нафти. Пожежа незабаром охопила щось коло 1.500 цістерн. Гатку земляного резервуару було прорвано і нафта полилась в річку Тисменицю. Але тут прибули сапери і огонь на нафтових вишках удалось перепинити. Згоріло всього тільки шість вишок. Увесь нафтовий район охоплено було таким огнем, що полумя од його піднімалось угору на 150—200 метрів (1 метр=$22^1/_2$ вершки). Згоріло й три селянські хати. З людей ніхто не потерпів. (Т. Аг.)

Економичне життя України.

— **Надії на урожай на Київщині.** Як показують офіціяльні відомости про де-які повіти на Київщині од 14 іюня сього року, в 1 мировому участку радомисльського пов. озимини налічується: 27,777 втішної, 5,483 дес. аби-якої, а 299 десят.—кепської зовсім загинуло 1403 дес. Ярові хліба середнього вигляду. В таращанському повіті: озимина погана; ярина, якої 61,205 десят., так собі. Підчас весняного посіву хлібів поденна плата стояла така: робітникові 45 коп., робітниці—25 коп. і робітникові з конякою, або волами—1 руб. 50 коп. в день. В уманському повіті налічується озимини: 16,718 дес. середнього стану, 9,464 дес. —маловтішної і 22,061 дес. загиблої. Ярина —з гріхом пополам. В звенигородському повіті: 6,736 дес. озимини гарненької, 12,496 дес. кепської і 23,344 дес.—загибло. Ярина середня. В 2 мировому участку сквирського повіту 7,037 дес. озимини виглядають досить гарно, 3,000 дес.—аби—як і 4,444 дес. поганенько, але насіння й з них вернеться. Ярина—дуже гарна.

— **До об'єднання українських торговельно-промислових організацій.** Рада товариства для оборони і розвитку одеської промисловости, взяла на себе ініціятиву в справі об'єднання українських торговельно-промислових організацій. На запросини відгукнулось чимало інституцій. Так, Ростовський біржевий комітет дав згоду увійти в товариство, Єлисаветський біржевий комітет так само приєднується до організації і пропонує скликати нараду представників т. пр. організацій з України. З огляду на останню пропозицію, рада має цими днями скликати таку нараду, в якій будуть брати участь представники всіх українських біржевих комітетів.

— **Дрова і ліс.** З початку іюня в Кременчук прибуло з верхів'їв Дніпра біля 100 куб. сажнів дров, які здебільшого вже закуплено місцевими купцями по 20 карб. за вільхові, по 22—23—березові, по 25—26—дубові, тоб то майже по тій самій ціні, що й торік. З лісом теж було кілька умов. Помічається чималий попит на ліс з боку районних лісопромисловців та українських гірничих підприємств. З боку селян попиту на лісові матеріяли майже не має.

— **Акціонерна хроніка.** Товариство Бугаєвської цукроварні (в таращанському повіті, на Київщині) за 21-й операційний рік (1906 — 7) мало: кредиту 1.100.347 карб., прибутку—95.684 карб., дівідента 6 проц. Дебітори—254.255 карб., кредітори—343.985 карб. Основного капіталу—1.000.000 карб.

— Товариство цукроварні „Гнівань" (у вінницькому пов. на Поділлі) за 33 операційний рік (1906—7) мало: кредіт —366.328 карб.; прибутку—203,151 карб., дівідент 10 проц. Дебітори—4,027,260 карб., кредітори—6,289,365 карб. Основн. капіталу 1,300,000 карб., оборотного—341.120 карб., власного страхового—180,000 карб. і запасного—175,728.

Катеринославське товариство виробу сілікатової цегли та инш. будівельних матеріялів мало за другий операційний рік (1907) дебету 26.057 карб., збитків—3.026 карб. Дебітори—1.308 карб., кредітори—27.175 карб. Основного капіталу—150.000 карб.

— **Забастовка.** В Одесі припинили свої роботи шевці-заготовщики, домагаючись 8-годинного робочого дня.

— **Попит на рибу—кету на Україні.** З українських центрів цими днями виїхало кілька рибопромисловців до миколаївського, щоб закупити там кети та кетової икри, на яку попит на Вкраїні все збільшується, не зважаючи на те, що через делечінь, риба ця до нас доходить по 45—50 коп. за хунт, а икра—біля 1 карб. хунт.

— **Кооперативний рух. Дрібний кредіт.** За дванадцять років свого істнування дзешелевське позичково-ощадниче товариство в уманському пов. (на Київщині) широко розвинуло свою діяльність. Зараз воно розспросторилось на район з 125 селищ. З дня свого заснування товариство позичило більш 2.000.000 карб. З цих коштів 900.000 карб. місцевих вкладів. Останніми роками товариство мало 3.735 членів. Годовий оборот каси—біля $1^1/_2$.000.000 карб., при чому товариство має чистого зиску біля 7.370 карб. Товариство власним коштом відкрило в 1905 році одно-класову школу, яку в році 1907 перероблено на двохкласову. Будинок для цієї школи коштує 20.000 карб. При школі є ремісничій відділ. Ніякої допомоги на удержання школи товариство не одбірає, а тим часом робить на неї видатків по 3.287 карб. на рік (1907). Вчиться в тій школі біля 120 учнів.

З 1 іюля сього року в пос. Березнеговатому (на Херсонщині) одкривається товариство взаємного кредіту.

— Потребительські товариства на паях завели у себе на Поділлі селяне с.с. Чаусової, балтського пов., Шляви, вінницького пов., Пасинок, ямпільського пов., і Тинної, ушицького пов.

З життя „Просвіт".

∞ **Українське т-во „Просвіта"** у Вінніпегу (Північна Америка, Канада) частенько впоряжає для своїх членів і запрошених гостей цікаві реферати. От і в маї місяці, між иншим, одбувся дуже цікавий такий реферат д. Я. Крета на тему: „Чи можливе для нас, українців, народне визволення?" Заля підчас цього реферату була повнісінька, а гарячі дебати після його були найяскравішим доказом, що вінніпегські наші земляки цікавляться долею своєю та своїх братів.

Реферат д. Я. Крета мав на меті показати, що українці цілком здатні до самостійного національного життя. Наприкінці було зазначено, яку участь в цій національній боротьбі повинні занять канадійські українці. З дискусій виходило, що і вони мусять кинути свою лепту до народнього визволення просвітою, закладанням читалень, шкіл та инших культурних товариств, щоб тією своєю роботою загріти земляків до сталости й показати, які то чудові овочі може принести народня праця на землі вільній, на землі, де просвітного руху не спиняють утиски. Провід в цій роботі повинно вести т-во „Просвіта" в Вінніпегу, товариство, котре протягом двох місяців устигло зібрати 117 членів і скупило коло себе всіх місцевих інтелігентів. За час свого короткого істнування т-во „Просвіта" показало незвичайну свою діяльність. Воно впорядило цілий ряд цікавих рефератів, скликало віча в справі збудовання „Народнього дому" і в справі убивства намісника Галичини, удержує бібліотеку для членів. За два місяці свого істнування товариство мало обороту звиш 70 долярів. В програмі його єсть збудовати як найшвидче свою власну хату. Для того воно має впоряжати вечірки, театральні вистави, балі й пікніки то-що.

За кордоном.

КИТАЙ.

Псіхологія сучасного революційного руху. Співробітник Siekl'я д. Фарженель, який добре знає китайське життя, подав інтересні відомости про напрямок сучасного революційного руху, що найдужче поширився зараз на півдні небесної держави. Раніший революційний та опозіційний рух у Китаї найбільше виникав з ворожнечі до манчжурської династії; теперішній рух зовсім не такий. Теперішні китайські революціонери та реформісти, як каже д. Фарженель, захоплені ліберально-елементарними ідеями, перенесеними в Китай з Европи. Дуже шанують вони Монтескьє та Руссо, особливо останнього. Їм здається, що наука Руссо про прирожденні добрі здібности людини цілком підходить до науки давніх китайських філософів. Палкий заклик Руссо до основної реформи громадянства захоплює і думки, й чуття, і енергію молодих китайців, робить їх апостолами, мучениками і фанатіками ідеї. У багатьох з них це виявляється в формах анархізма, борються вони за свої ідеали терором. Китайські женщини беруть діяльну участь в революційному рухові. Вони працюють у кожній тайній організації, як енергичні члени. Женщин значна частина серед революціонерів, які підважують тепер стару державу. Китаянки багато горя набрались од законів, що не дають їм звичайних людських прав, і через це з такою охотою вони пристають до визвольного руху. „Тепер—каже Фарженель—можна сказати, що і в Китаї, як і всюди, єсть мужчини і женщини такі, що життя свого не шкодують, аби добитись кращого громадського ладу, і що їх так само багато, як по инших країнах. Не треба забувати, що, окрім революціонерів, там працює ще багато спокійних реформистів, які простують иншим шляхом до того самого". Виходить, що ніщо не має сили приборкати нову течію в китайському громадянстві.

АМЕРИКА.

Наслідки економичного крізісу. Через економичний крізіс, що настав в Америці, і досі не вгаває переселення европейських емігрантів на старі гнізда зо Сполучених Штатів. Так само і приїздить до Сполучених Штатів значно менше переселенців з Европи. З початку крізіса, що настав в-осени минулого року, зо Сполучених Штатів виїхало приблизно 500.000 европейських переселенців. За перших чотирі місяці цього року куплено було на пароходах для повороту з Америки в Европу на 239,010 білетів більше, ніж за цей самий час минулого року. Дуже зменшилося і число емігрантів, що приїздять до Штатів. Цього року поки що прибуло тільки 124,892 емігранта; а торік за цей час—404,332 чоловіка.

До подій в Персії.

Шах оголосив відозву, в якій обіцяє виконати вимагання опозіції. Крамниці, що торгують зброєю закрито. З Решта втікло 60 видатних революціонерів. Голову їх—Шарабашина впіймано і повезено до Тегерану, де мабуть його покарають на смерть. Біля Тавризу одкрито фабрику бомб. Кажуть, що в Тавризі за тиждень вбито 370 душ і поранено 700.

Шах звелів одкрить міністерство торговлі, кажучи, що „коли у нас буде промисловість і торговля—тоді будуть і гроші".

В Ширазі, як кажуть „Бирж. Вѣд.", жіноцтво на чолі з принцесою зкликало мітінг з протестом проти зруйнування меджілісу. Англійське посольство рішуче відмовилось видати втікачів шахові. В північній Персії згуртувався комитет „боротьби з шахом". Народня міліція в 10000 душ, рушила до Тавризу. По всій Персії проводиться рішуча пропаганда, щоб скинути шаха з престолу.

У Тавризі знову почалися перестрілки після перерви підчас переговорів. Телеграф на Тегеран перервано, а на Росію—працює тільки один індійський провод. (Кіев. М. і П. Т. А-во).

ОСТАННІ ВІСТИ.

(По телеграфу та з газет).

Державна Дума.

ПЕТЕРБУРГ, 23. Засідання починається в 11 год. 16 хв. Головою кн. Волконський. Дума вшановує вставанням помершого члена Думи Петрово-Соловово. Після докладу редакційної комісії приймається законопроект про реорганізацію сискної части.

Без змаганнів приймаються 14 дрібних законопроектів, лише законопроект про асігновку 1.500.000 карб. запомоги Обуховському заводові викликав суперечки, але й він був принятий. Щоб дати можливість членам Думи побути на панахиді Петрово-Соловово, в 1 год. 40 хв. об'явлено перерву до 8 год. вечера.

До з'їзду представників преси.

ПЕТЕРБУРГ, 22. (Од власного кореспондента). З'їзд літераторів одноголосно висловився, щоб 28 августа всі часописи помістили статі про Толстого, і, прозвавши тиждень з 28 сентября по 5 октября „Тижднем Толстого", щоб було розповсюджувано його думки, напр. „Не вбивай" на святочних зборах, на зборах дітей і дорослих, в сім'ях та інституціях, по селах і містах усієї Російської держави.

На з'їзді почесними предсідателями вибрано А. К. Арсеньєва і Короленка. В перший день з'їзду Стахович в гарній промові росповідав про митарства з легалізацією „Товариства ім. Толстого".

Присутніх: 101 голос з рішаючим правом і більше 200 гостей. Без білетів не пускають.

Відгуки парламентського життя.

ПЕТЕРБУРГ, 21. В „раді найстарійших" розглядалось питання про перевибори в бюджетну комісію. Вибори призначено на вівторок.

Указ про закриття першої сесії буде прочитано Столипіним в присутности всього кабінету міністрів.

Бюджетна і переселенська комісії закінчили свої роботи.

Рада найстарійших постановила внести запитання міністрові Шіпову про катастрофу біля Юзівки.

Соціял-демократична фракція послала телеграму, висловлюючи співчуття тим, що постраждали під час вибуху в шахтах, і прохала прислати відповідні матеріяли для запитання.

Октябристи посилають на славянський з'їзд: Каменського, Іскрицького і Шідловського. Їм доручено підняти на з'їзді справу про одкриття славянського банку для мандрівок селян у Европу, щоб оглядати сільське господарство.

Депутат Білоусов получив прохання родичів 65 арештованих учнів псковської сільсько-господарської школи. Арештовані живуть в неймовірно тяжких обставинах. Один вже вмер. Білоусов передав клопотання по цій справі Хомякову, який обіцяє перебалакати з Столипіним.

Помер депутат Петрово-Соловово (октябрист, тамб. губ.).

Діяльність уряду та адміністрації.

ПЕТЕРБУРГ, 21. На слідство в Юзівку виїхали: товариш міністра торговлі Коновалов, директор техничного виділу і проф. Шредер.

Міністерство народньої просвіти думає зменшити літні канікули для учнів середніх шкіл.

ПЕТЕРБУРГ, 22. Об'явлено нову збільшену програму для вступу в початковий клас юнкерських шкіл.

ПЕТЕРБУРГ, 21. Міністерство внут. справ видало „руководство" до указу 9 ноября 1906 р., де є вказівки: про особ, що мають право на закріплення землі; про ріжні ґрунти, що закріпляються у власність; про порядок особистого закріплення і т. и.

В книжному складі „Русскаго Богатства" конфісковано книжку Пешехонова: „Хлѣбъ, свѣтъ и свобода".

Є чутка, що кабінет міністрів призначив 7 з пол. милійонів на всеросійський перепис.

ОДЕСА, 21. Після видання генерал-губернатором обов'язкових постанов про їзду автомобилями, сьогодні губернатор Толмачов переїхав автомобилем сестру городського інженера Влодека. Толмачового шофера арештовано.

ПЕТЕРБУРГ, 23. Іменним Височайшим указом міністрові фінансів звелено зробити внутрішню 5-процентну позичку на 200.000.000 карб. нарицательних. Позичка записується в державну позичкову книгу під назвою „третя внутрішня 5-процент. позичка 1908 р.". Течія процентів починається з 1 марта 1908 р. Тираж зменшення буде робитись що-року в ноябрі, починаючи з ноября 1909 р.

До поєдинку Пергамента і Маркова 2.

ПЕТЕРБУРГ, 21. Пергамент заявив, що відмовиться від поєдинку тоді, коли Марков з трибуни візьме назад свій виклик.

Праві чомусь були певні, що Пергамент від поєдинку відмовиться.

Микола Львов висловився в кулуарах: „Правдиво зробив Пергамент, що приняв виклик. Треба покласти речінець цьому звірячому цькуванню".

Більшість кадетів признає вчинок Пергамента певним. Марков сподівався, що Пергамент злякається або підхилиться партійній дісціпліні, бо партія кадетів забороняє поєдинки.

Секундантами Пергамента будуть Караулов і Бобянський.

Кадети скликали надзвичайні збори своєї фракції.

Надій на полагодження цього інціденту нема.

ПЕТЕРБУРГ, 22. Пергамент відмовився від усяких компромісів і поєдинок відбудеться 23 іюня вранці. Місце поєдинку нікому не відоме. На поєдинку будуть кореспонденти „Рѣчи" і „Нов. Вр.".

До катастрофи в Юзівці.

ЮЗІВКА, 23. Вранці, 22 іюня, витягнено з під землі ще двох засипаних робітників. Не одшукано ще чотирьох. Всього поховано 264 душі. 17 душ лежить в лікарні, з яких на одного зовсім нема надії, що вичуня. Більшість з них отруїлись газом і досі не розуміють, що з ними сталось. На Риковському кладовищі одправлено панахиду по робітниках, що засипані в шахті № 4-й. На панахиді були представники властей і інженери. Положено вінки од ради з'їзда гірнопромисловців півдня Росії, особливою депутацією чинів заводської поліції і тисячним натовпом. По бажанню робітників і служащих в Новоросійському заводі одправлено панахиду в Юзівському соборі. Роботи по рудниках йдуть спокійно.

ХАРЬКІВ, 23. На видачу сімьям робітників, що згинули од вибуху в шахті потрібно буде до пів-милійона карб., рахуючи на 271 чоловіка померших.

Судові справи.

ГОРОДИЩЕ, 21. В справі про погром присужено: Лисенка на $1^1/_2$ роки до арештанських рот; 8 душ на 8 місяців до тюрми. Всіх обвинувачених обороняв [illegible]о. Далі адв. Балясний. про варкий універ- агає російство, вимагаючи де-кільки милій- олено було бованців за „незаконное задержан- школу без Брата Каляєва, арештованого але щоб дозрінню у вбивстві фабриканта [illegible]ніверси- висилають в Наримський край. Мати ли ро- штованого запевняє, що в день вбивст- ди. був дома хворий і нікуди не ходив. [illegible]краву клопоче, щоб його визволили цілком [illegible]ства замінили висилкою в Европейську Росію. [illegible]року

Вбивства, грабіжі та напади.

ЖИТОМИР, 21. Вночі під 21-е іюня між анархистами і жандармами відбулася крівава сутичка. Перестрілкою вбито: двох анархистів і жандарського вахмистра; поранено: чотирі жандар. унтер-офицерів і п'ять анархистів. Арештовано 13 анархистів.

ПЕТЕРБУРГ, 22. *Поєдинок.* На Крестовому острові відбувся поєдинок між студентом князем Юсуповим і гвардійцем графом Мантейфельом, на романичному ґрунті. Кн. Юсупова вбито.

За кордоном.

ХРИСТІЯНІЯ, 23. Помер заменитий письменник Йонас Лі.

Література, наука, умілість і техніка.

— **Нове видавництво.** В Полтаві заснувалось нове видавництво українських книжок, під назвою—„Рідна Хата". Першим числом випущено збірочку казочок та віршів для маленьких дітей. Збірочку цю зложив і ілюстрував Гр. Коваленко. Називається вона „Рідна Хата" і коштує 20 коп.

Театр і музика.

— Спектаклі на цукроварні. 21 іюня в м. Городищі, черкаського повіту, робітники Марьянської цукроварні виставляли відому драму Івана Франка: „Украдене щастя". Вистава ця зробила на слухачів приємне враження. На Великдень цього року на тій самій цукроварні було виставлено „Суєту" Карпенка-Карого. Єсть думка влітку дати ще кілька вистав кращих пьєс відомих наших драматургів.

— **Товариство українських артистів під орудою д. С. Глазуненка,** що пробувало в Лубнях (на Полтавщині) до 23 іюня, поміж иншими піесами виставило „Зоря Но-

вого Життя“ А. Кащенка. Глядачів було на цій виставі повнісінький театр, і сама пієса вподобалася лубенцям, хоч пройшла вона з артистичного боку поганенько, як і взагалі усе проходить в цьому товаристві: 21 іюня в бенефис самого д. Глазуненка виставляли „Ревизора“ в перекладі на українську мову д. Павлюка. Тут артисти уже зовсім довели свою повну нездатність до виконання серйозних пієс.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

М. ГОРОДИЩЕ, черкаського повіту (на Київщині). 20 іюня пізно ввечері по шляху з м. Вязівки до м. Городища ішов якийсь невідомий чоловік. Якраз у цей час по тому ж шляху їхало кілька інгушів, що розшукували експропріяторів, про яких пройшла чутка, ніби вони хотять зробить кілька експропріяцій в м. Городищі та його околицях. Коли інгуші запитали цього чоловіка, хто він такий, то він не одповів їм ні слова. Запитавши ще раз і не діставши ніякої одповіді, інгуші почали бити його нагайками. Тоді невідомий стрельнув на інгушів з револьвера і почав тікати з шляху на поле, але швидко поранений упав на землю, бо інгуші теж почали стріляти. Нарешті інгуші, залишивши коло невідомого сторожу з кількох чоловіка, повернулися назад і за який час приїхали на місто події з більшим числом інгушів і кількома стражниками і знов почали стріляти на те місце, де лежав поранений. Невідомий перший час теж одповідав вистрілами. На станці, чи од вистрілів інгушів, чи по бажанню пораненого, там, де лежав останній, зірвалася бомба. Бомба розірвала невідомого на шматки і поранила шістьох інгушів та одного стражника. Після всього цього недалеко од місця події було знайдено ще одну бомбу, яку невідомий, певно, загубив, коли втікав од інгушів. На другий день—21-го іюня—з м. Городища їздили на місто події п. прокурор київського окружного суду, який у цей час був у м. Городищі, судебний слідователь та городищенська поліція.

—

ЛУБНІ (на Полтавщині). Останніми часами до нас у Лубні частенько почали прибувати на де-який час ріжні „извѣстные хиромантики“. Бували д. Банк, Лурьє і инші, але ні один з них не мав такого успіху, як відомий східний „психологъ и мантевистъ“ д. А. М. Мартиросян, що оце кілька днів тому прибув до нас. Він за кілька день пробування свого в Лубнях став відомим майже усьому нашому громадянству. Щодня до його звертається сила селян і городян, а особливо інтелігенції. Найбільш дивує всякого, хто буває у нього, те, що він дуже швидко без усяких вигадок, як це роблять ріжні хиромантики, решає по руці, чи по видові людини, усе, критику з кожним до цього часу, що він підкінець вдачу кожного і про талан, відмирюються хвороби і т. п. Каже також Грушевськка його доля має спіткати навітає, як алі звертає на усе велику увагу національерьезно“. Через це його вважа- народулас за певного ученого „психолога-історыста“ і він робить досить гарне враження на тих, хто в його буває.

—

СМІЛЕ, роменського повіту (на Полтавщині). Багато шкоди наробив людям град, що випав у нашому повіті між 14—15 іюня. Градові хмари йшли з заходу на південь. Побіля Смілого град випав на проязі 6—7 верст, од м. Хмелова до урочища „Борозенка“. Пашні та тютюнових плантацій вибито біля 8.000 тисяч десятин. Скільки збитку наробив град, ще невідомо, у всякім разі більше ніж на півмилійона карбованців. Крім того в Хмелові трохи не в кожній хаті вибито вікна, а в земській школі вікон вибито градом аж на 60 карбованців. В Смілому в той час хоч і був град, але дуже рідкий і маленький, і ніякої шкоди він не зробив. З того часу у нас щось дуже захолодало, цілими днями ідуть дощі, сіно, як хто покосив, гниє на покосах, трава, де дуже висока, теж гниє знизу; люде ходять у кожухах, сонця вже з тиждень не бачимо. Зовсім як в-осени.

—

С. ДОЛГОБИЧІВ (на Холмщині). Невеличке наше село визначається тим, що у ньому є постайний рух фурів. Річ у тім, що в Долгобичеві є шитна комора (таможня), через яку їздять до Сокаля (в Галичину). Через цю комору привозять з Галичини для сахарень Потуржинської, Мірчанської, Неледвинської та Стрижівської камяний вуголь, машини, вапну; а в Галичину вивозять хліб, цукор, яйця, курей, индиків та иншу птицю, а також свиней та корів.

Мануфактурних товарів перевозиться небагато, незначний також рух пасажирів. Завдяки тому, що наші люде часто бувають за кордоном, вони таки добре ознайомлені з українською національною справою. Коло Долгобичева по селах часто можна знайти українську газету, українську книжку, видання галицької „Просвіти“ або навіть і „Видавничої Спілки“. Можна знайти українську одкритку або так малюнок на український сюжет, і треба сказати, що в них наш народ дуже кохається і купує їх дуже охоче.

—

М. ПОЧАІВ, кременецького повіту (на Волині). Всі чорносотенці инших губерній завсігди з великою заздрістю дивляться на Волинь, яку вважають за справжню „істинно-руську“ країну. І дійсно, ледве чи знайдеться де губернія, що мала б такий пишний розквіт „союза“, як Волинь. Щоб показати одну з найголовніших причин такого великого зросту тутешніх „союзів“ наведемо такий факт. Коли Виталій їздив по Волині та записував цілі села до „союза“, то було, звичайно, багато таких сел, які й не бажали записуватись і цього не робили. Але коли земство почало складати реєстри голодних сел, щоб продавати їм борошно за дешеву ціну, то якось вийшло так, що села, не записані до „союзу“, не було зачислено до голодних, хоч голод у їх був не менший ніж у „союзників“. Селяне зараз же звернулись до земської управи, де їм офіціяльно відповіли, що в їх голоду нема і тому їм не продають хліба, а приватно порадили швидче їхати до Виталія, спокутувати свої давні революційні гріхи та прохати його, щоб записав до „союза“, тоді, мовляв, і хліб матимете.

І справді, цими днями приїздила таки в Почаїв до Виталія депутація од двох сел, щоб прийняв їх до „істино руської братії“, але не застала його. Через це й невідомо, чим ця справа зараз скінчиться, бо депутати дочекатись Виталія не могли, а, залишивши докладне прохання, виїхали.

Наведений факт цікавий не тільки, як покажчик причини зросту „союза“, але й як ілюстрація діяльности нашого „земства“.

Листування редакції.

Г. Борисов, мин. губ., д. Гріхову. Просимо прислати за зміну адреси 30 коп. (можно марками).

М. Володарка, д. П. Л—кові. Через цензурні обставини допис Ваш не піде.

Календарні відомости.

Вівторок, 24 іюня. (Піст). Нарожд. Пр. Хрест. Госп. Іоанна (Івана Купайла), мч. Ероса, Киріака, Лонгина.

Сх. сон. 3 год. 56 хв., зах. сон. 8 год. 12 хв.

ПАРАХОДИ.

1) **Київ—Катеринослав.** Відходять кожн. дня.
З Київа . . . . . 9 г. р, і 5 г. по півдні.
„ Катеринослава . 8 г. р. і 5 г. по півдні.
2) **Київ—Гоміль.**
З Київа . . . . . 9 г. р. і 2 г. дня.
„ Гоміля . . . . 8 г. р. і 1½ г. дня.
3) **Київ—Чернігів.**
З Київа . . . . . 5 г, по півдні.
„ Чернігова . . . 6 г. вечора.
4) **Київ—Пінск.**
З Київа . . . . . 10 г. ранку.
„ Пінска . . . . 9 г. ранку.
5) **Київ—Чорнобіль**
З Київа . . . . . 10 г. р, і 6 г. вечора.
„ Чорнобіля . . . 8 г. веч. і 8 г. ранку.
6) **Київ—Могильов.**
З Київа по понеділкам, серед., п'ятницям і суботам в 2 год. дня.
„ Могильова по неділям, вівторкам, четв. і п'ятницям в 6 год. ранку.
7) **Могильов—Оршанськ**) кожного дня.
8) **Гоміль—Вітка** . .)

Увага: 1) Окрім почтово-пасажирських пароходів по всіх лініях будуть ходить товаро-пасажирські і грузові пароходи.

Залізничі поїзди.

(З 18 апріля 1908 р.)

Південно-західна (Юго-Западная) залізниця.	№ поїздів	Одходить з Київа.	№ поїздів	Прибуває до Київа.
Кур'єр. І. II кл. Одеса, Кишинев, Елисавет	1	9 г.00 х. в.	2	9 г.45 х.р.
Кур'єр. І, II клас. Брест, Варшава . .	9	7 г.10 х.в.	10	1 1г.03х.р.
Почтов. І, II III кл. Одеса, Брест, Білосток, Граєво, Умань, Новоселиці	3	9 г.15 х.р.	4	9 г.00 х.в.
Почтов. І, II і III кл. Сарни, Ковель, Варшава	3	12г.25х.д.	4	7 г.50 х.в.
Пасаж. І, II, III кл. Одеса, Умань, Новоселиці	5	12г.30х.в.	6	6 г.15 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Бердичів, Радзівилів, Відень	11	8 г.25 х.в.	12	10г.26х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Одеса, Волочиськ, Відень	7	9 г.35 х.в.	8	8 г.15 х.р.
Мішан. II, III кл. Одеса, Брест	15	7 г.25 х.р.	16	7 г.35 х.в.
Пасаж. І, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаєв, Єлисавет. . .	19	10г.50х.р.	20	5 г.59 х.в.
Почтов. І, II, III кл. Фастів, Знаменка, Миколаєв, Єлисавет. . .	17	11г.20х.в.	18	7 г.15 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Брест, Білосток, Граєво	13	12г.05х.н.	14	6 г.56 х.р.
Мішан. І, II, III кл. до Білої-Церкви, Ольшаниці	27	5 г.00 х.д.	28	9 г.28 х.р.
Пасаж. І, II, III кл. Сарни, Ковель, Варшава, Вільно, Петербург	5	11г.50х.н.	6	7 г.51 х.р.
Мішан. IV кл. Київ, Одеса, Брест, Знаменка	31	9 г.53 х.в.	32	1 г.10 х.д.
Пасаж. І, II, III, кл. Фастів, Знаменка, Катеринослав, Севастополь та Ростов на Дону	21	8 г.20 х.р.	22	9 г.55 х.в.
Швидкий товар. IV кл. Сарни, Ковель . . .	31	10г.14х.в.	32	7 г.40 х.р.
Швидк. товар. IV кл. Київ, Малин	43	4 г.20 х.д.	40	9 г.15 х.р.
Московсько-Київо-Вороніж. залізниця.				
Швидк. І, II, III клас. Москва	2	11г.45х.р.	1	6 г.10 х.в.
Почтов. І, II, III кл. Москва, Курськ . .	4	1 г. ноч.	3	6 г. р.
Пасаж. І, II і III кл. Курськ	4b	11 г. в.	3b	7 г.30 х.р.
Касаж. І, II, III кл. Курськ, Москва, Вороніж	6	12г.20х.д.	5	5 г.25 х.д.
Пасаж. І, II, III кл. Курськ, Вороніж, Харьків, Петербург . . .	8	11г.30х.в.	7	6 г. р.
Київо-Полтавська залізниця.				
Почтов. І, II, III кл. Кременчук, Полтава, Харьків	4	12г.15х.н.	3	7 г.10 х.р.
Швидк. І, II, III кл. Полтава, Харьків, Лозова, Ростов, Севастополь	2	8 г.12 х.в.	1	9 г.40 х.р.
Тов.-пасаж. II, III кл. Полтава, Харьків . .	6	11г.25х.р.	5	6 г.48 х.в.

Редактор **Ш. Павловський.**
Видавець **Є. Чикаленко.**

Оповістки.

Приїзжа дівчина шукає місця касірші, або чого иншого, має 500 карб. залогу і атестат. Адреса: Кирилівська вул., завод Марра, спитати в конторі. 1—256—1

НОВА КНИЖКА
Андрій Конощенко.
До історії земської школи на Херсонщині.
(Згадки, нариси, матеріяли).
Ціна 15 коп.
Склад вид. в „Українській Книгарні“ у Київі, Безаківська, 8. 10-243-8

ДРУКАРНЯ
ПЕРШОЇ КИЇВСЬКОЇ АРТІЛІ ДРУКАРСЬКОЇ СПРАВИ
Київ, Трьохсвятительська № 5. Телефон № 1069.
Маючи величезний вибір найріжнородніших шрифтів, приймає друкарські роботи: часописі, журнали, книжки, справоздання, прейскуранти, бланки, рахунки, конверти, ріжні візітові і шлюбні картки, плакати, таблиці, афиші, програми і таке инше. **Всі замовлення виконуються чепурно, бездоганно і на призначений час.**

У Катеринославі
можна передплачувати і купувати на роздріб газету „**РАДА**“ в книгарнях Лозинської і Чуюна—“Просвѣщеніе„ на Проспекті. 0—36—18

Приймається передплата на 1908 рік
„РІДНИЙ КРАЙ“
УКРАЇНСЬКА ТИЖНЕВА ЧАСОПИСЬ.
При „Рідному Краеві“ виходить додатком
„МОЛОДА УКРАЇНА“
щомісячна часопись для дітей старшого й меншого віку.
Плата на рік за обидва видання—**4** карб., на півроку 2 карб., на три місяці **1** карб., за границю на рік **6** карб., на півроку—**3** карб.
Передплата на „Рідний Край“ без „Молодої України“ на рік—3 карб., на півроку—1 карб. 60 коп., на чверть року 85 коп. Передплата на „Молоду Україну“ без „Рідного Краю“ приймається окремо: на рік—2 карб., на півроку 1 карб., за границю—3 карб. на рік.
Адреса контори і редакції: Київ, Маріїнсько-Благовіщенська ул., 97.
Обидва видання виходять під редакцією **О. Косач (Олени Пчілки).** 0-26-72

Компаньона ищеть для откр. фабрики заграничныхъ механич. игрушекъ. Глубочицкое шоссе № 21, Эрихъ до 10 и отъ 6 ч. 2-249-3

Піаніно продається випадково дуже дешево. Ціна 150 карб. Адреса: Київ, Бульв.-Кудр. 7, кв. 5 В. Г. 10—169—24

ПРОДАЄТЬСЯ ПО КНИГАРНЯХ:
Нехай живе життя!
п'єса на 4 дії
ЛЕОНИДА ПАХАРЕВСЬКОГО.
ц. 25 к.
Склад видання в „Українській Книгар.“, Київ, Безаківська, 8. 0-62-15

Вийшла з друку і продається нова книжка в перекладі Марії Грушевської:
ГЕНРІХ ІБСЕН:
Нора,
або хатка ляльки.
Драма у 3 актах.
Ціна 15 коп.
Склад видання в книгарні „Л.-Н. Вістника“, Київ, Прорізна, 20. 0-245-5

На виїзд шукаю на літо лекцій. Адр. в „Раді“. 6-215-12

ПРОДАЄТСЯ ВО ВСѢХЪ КНИЖНЫХЪ МАГАЗИНАХЪ
М. П. Драгомановъ. Политическія сочиненія.
Подъ редакціей проф. И. М. ГРЕВСА и Б. А. КИСТЯКОВСКАГО.
Т. I. Стр. LXXXII+486+VIII. Цѣна 2 р. 50 к.
Центръ и Окраины.
СОДЕРЖАНІЕ: Отъ редакторовъ И. Гревса и Б. Кистяковскаго; М. П. Драгомановъ. Его политическіе взгляди, литературная дѣятельность и жизнь. Б. КИСТЯКОВСКАГО. ПРЕДИСЛОВІЕ КЪ ПЕРВОМУ ТОМУ. Б. КИСТЯКОВСКАГО. ВОСТОЧНАЯ ПОЛИТИКА ГЕРМАНІИ И ОБРУСѢНІЕ. ЕВРЕИ И ПОЛЯКИ ВЪ ЮГО-ЗАПАДНОМЪ КРАѢ. РУССКІЕ ВЪ ГАЛИЦІИ. ЛИТЕРАТУРНОЕ ДВИЖЕНІЕ ВЪ ГАЛИЦІИ. ЛИТЕРАТУРНО-ОБЩЕСТВЕННЫЯ ПАРТІИ ВЪ ГАЛИЦІИ. НОВЫЯ ДВИЖЕНІЯ СРЕДИ РУССКИХЪ ГАЛИЧАНЪ. ВСЕОБЩЕЕ ГОЛОСОВАНІЕ И РУСИНЫ ВЪ АВСТРІИ. 10—247—5

Вийшов з друку І-й і 2-й том
„Словаря української мови“,
зібраний редакцією журнала „Кіевская Старина“ і упорядкований, з додатком власного матеріялу, **Борисом Грінченком.**
Передплата на увесь Словарь приймається тілько в протязі 1908 року за ціну 7 руб. Коли вийдуть усі чотирі томи, ціну буде побільшено. Кожний том окремо не продається.
Передплату засилати на адресу: Редакція журнала „Україна“,—Київ, М.-Благовіщенська, № 59, кв. 10. 3—251—3

ДРАМИ й КОМЕДІЇ.
Переклад під редакцією Б. Грінченка.

1. **ІБСЕН Г.** Підпори громадянства. Ком. на 4 дії пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 16 мая 1907. № 5693, ц. 30 к.
2. **ІБСЕН Г.** Ворог народові. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 11 окт. 1907. № 10606. ц. 30 к.
3. **ІБСЕН Г.** Примари. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 13 нояб. 1907. № 16712, ц. 30 к.
4. **МІРБО О.** У золотих кайданах. Ком. на 3 д. Пер. Б. Грінченка. Дозв. до вист. 7 янв. 1908. № 1864, ц. 35 к.
5. **МЕТЕРЛІНК М.** Монна Ванна. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 18 дек. 1907. № 1865, ц. 30 к.
6. **ЗУДЕРМАН Г.** У рідній сем'ї. Др. 4 д. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 20 февр. 1908. № 1987, ц. 30 к.
7. **ІБСЕН Г.** Нора. Др. 3 д. Пер. М. Загірньої. Дозв. до вист. 3 марта 1908. № 2651, ц. 30 к.
8. **ІБСЕН Г.** Гедда Габлер. Др. 4 д. Пер. Н. Грінченко. Дозв. до вист. 3 марта 1908. № 2659, ц. 30 к.
9. **ГАУПТМАН Г.** Візник Геншель. Др. 5 д. Пер. Б. Грінченко. Дозв. до вист. 20 марта 1908. № 3117, ц. 30 к.
10. **ШНІЦЛЕР А.** Забавки. Др. 3 д., ц. 30 к.

ГРІНЧЕНКО Б. Драми й комедії. І. Ясні зорі. Др. 5 д. II. Нахмарило. Ком. 3 д. III. Степовий гість. Др. 5 д. IV. Серед бурі. Др. 5 д. V. Арсен Яворенко. Др. 5 д., ц. 1 р. 50 к. Дозв. до вист. перші чотирі 1 мая 1902. № 3654—3657, а остання по рукопису, без третьої дії, під заголовком: „На громадській роботі“ 16 февр. 1904. № 1780.

ГРІНЧЕНКО Б. На новий шлях. Др. 5 д. Дозв. до вист. 5 іюня 1906. № 5216 („Прав. Вѣст.“ 1906 № 141), ц. 30 к. 10—236—7

З 8 січня 1908 року відкрита нова
УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
Літературно-Наукового Вістника
У Київі, Прорізна вул., 20.
Має на складі видання Львівської Видавничої Спілки, Наукового Товариства, Проф. М. Грушевського по історії України і українському питанню, а також видання російські на українській мові.
Там же можна купувати комплекти Л.-Н. Вістника за попередні роки. 6—66—30

Приймається передплата на рік 1908
НА УКРАЇНСЬКУ ЧАСОПИСЬ
НАРОДНА СПРАВА.
Виходить „Народна Справа“ 1-го (14) і 15-го (28) кожного місяця.
ПЕРЕДПЛАТА КОШТУЄ:
В Австрії: річно—4 корони, піврічно—2 кор. В Росії: на рік 2 карб., або 5 корон. В Америці: річно—1½ доляра. Поодиноке число 20 сотиків.
Адреса: **АВСТРІЯ, Чернівці, улиця Головна, число дому 5.**—Oesterreich, Tchernowic, ul. Holowna, 5. 0—244—4

Приймається підписка на 1908 рік на щотижневу газету
„СЛОВО“
РІК ВИДАННЯ ДРУГИЙ.
„СЛОВО“ призначено для українських, городських і сільських робітників. Через це **„СЛОВО“** особливу увагу звертатиме на прояви робітничого руху на всім світі і особливо на Україні.
Обстоюючи справедливі національні домагання українського народу, **„СЛОВО“** не меншу увагу звертатиме на потреби і прояви національного життя українського народу Галицької, Угорської і особливо Російської України.
На сторінках **„СЛОВА“** знайде собі місце все більш-менш видатне з політичного і соціяльно-економичного життя України, Росії та Західної Европи.
Редакція і співробітники зостаються тіж самі.
Підписна ціна з пересилкою і доставкою: в Росії на 1 рік—3 рублі, на 1 місяць—30 к., одне число 5 коп., за границю на 1 рік—5 р., на 1 місяць 50 к.
Адрес редакції і контори: **Кіевъ, Большая Владимирская № 76.**
Підписка приймається і в книгарні „України“, Безаківська 8.
Редактор **С. Петлюра.** 0-38-22 Видавниця **О. Корольова.**